

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

МИСЬКОВА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 373.2.011.3-051/.016:159.93-053.4 (043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ДО ФОРМУВАННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ НАВИЧОК,
ОРІЄНТОВАНИХ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Хмельницький – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Гавриш Наталія Василівна,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Ляпунова Валентина Анатоліївна,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, завідувач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільної освіти;

кандидат педагогічних наук
Орлова Ольга Анатоліївна,
КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін.

Захист відбудеться «02» листопада 2018 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.145.01 у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії за адресою: зала засідань, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії за адресою: вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013; та на сайті академії за адресою: www.kgra.km.ua.

Автореферат розісланий «29» вересня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Б. С. Крищук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з проблем розвитку сучасного суспільства є неузгодженість темпів економічного розвитку і вимог екологічної безпеки, низький рівень культури праці та споживання, що сприяє наближенню природи до граничної межі її екологічної стійкості, за якою розпочинаються кризові та катастрофічні зміни. Такі процеси мають негативний вплив на життєдіяльність людини і суспільства. Осмислення названих фактів пояснює визнання міжнародною спільнотою формування в людей цінностей і сталого способу життя нагальною потребою ХХІ ст. як те, що має стати основою довготривалого збалансованого розвитку людства. З цією метою міністри охорони навколишнього середовища країн-членів Європейської економічної комісії ООН прийняли «Заяву про освіту для сталого розвитку» (2003 р.). На виконання цього документа в березні 2005 р. у м. Вільнюс на нараді високого рівня представниками міністерств охорони навколишнього середовища та освіти була прийнята Стратегія освіти для сталого розвитку Європейської економічної комісії ООН та Вільнюські рамки її виконання.

За рішенням Ради ЮНЕСКО оголошено проведення Десятиріччя (2005–2015 рр.) освіти для сталого розвитку. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. зазначено, що одним із ключових напрямів державної освітньої політики має стати розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі, переорієнтація змісту освіти на цілі сталого розвитку. На Конференції ООН (2012 р.) з питань сталого розвитку підкреслено визнання міжнародною спільнотою освіти для сталого розвитку як невід’ємного складника якісної освіти. Розроблення основних підходів до національної освіти для сталого розвитку відбулося в межах міжнародного проекту «Освіта для сталого розвитку в дії».

Питання сталого розвитку та освіти знайшли відображення в низці нормативно-правових актів, що забезпечують функціонування освітньої галузі України. Так, Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (2015 р.), яка передбачає проведення реформи освіти. Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017 р.) метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору. У концепції Нової української школи серед десяти ключових компетентностей визначено компетентність «екологічна грамотність і здорове життя», змістом якої є уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами. Одним із базових принципів Нової української школи є безперервність освіти. Це означає, що процес виховання, навчання та формування особистості починається від народження і триває пожиттєво. Держава при цьому визнає пріоритетність дошкільної освіти.

Проблема дослідження полягає в тому, що реальне впровадження ідей сталого розвитку на різних рівнях вітчизняної освіти, починаючи з дошкільної, відповідно до задекларованих завдань, ускладнюється принциповою відмінністю

традиційної лінійної моделі навчання від навчання за принципом емпайерменту, що є базовим в освіті для сталого розвитку. Це загострює потребу в педагогах, підготовлених до формування в дітей навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Аналіз змісту вищої педагогічної освіти, дисертаційних досліджень доводить, що у закладах вищої освіти України недостатня увага приділяється підготовці педагогів до впровадження ідей сталого розвитку, зокрема підготовці фахівців дошкільної освіти. З огляду на це, набуває актуальності підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до впровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти ідей сталого розвитку.

Проблемою впровадження ідей сталого розвитку в освітній процес навчальних закладів займаються О. Безсонова, Н. Гавриш, В. Карамушка, О. Орлова, О. Пометун, Н. Пустовіт, А. Степанюк, І. Сущенко та ін. Підготовкою вчителів до викладання питань сталого розвитку займаються І. Бондарук, Г. Жирська, І. Осадченко, І. Січко, А. Степанюк та ін.

Конструктивними в контексті теми дослідження є висновки та положення сучасних міждисциплінарних досліджень підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності: Л. Артемової, І. Бега, Г. Беленької, А. Богуш, В. Вихрущ, Н. Гавриш, О. Галуса, Н. Гончар, Р. Горбатюка, О. Дубасенюк, Т. Жаровцевої, Л. Зданевич, В. Ляпунової, М. Марусинець, Л. Машкіної, І. Мельничук, Л. Онофрійчук, Л. Пісоцької, О. Пехоти, О. Поліщука, О. Пометун, І. Рогальської-Яблонської, Л. Романишиної, В. Семиченко, С. Сисоевої, І. Шоробури та ін.

Міжнародна концепція сталого розвитку фундаментальним завданням визначила об'єднати економічний, соціальний та екологічний складники розвитку особистості та суспільства. Питання екологічного виховання дітей дошкільного віку досліджують Н. Грамма, Н. Гуняга, Л. Зайцева, Н. Лисенко, Л. Макарова, В. Маршицька, Т. Науменко, С. Ніколаєва, М. Роганова та ін. Науковці розглядають ключові аспекти виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи, формування основ екологічної культури, системи екологічного виховання дітей дошкільного віку тощо. Так, С. Іванчук, О. Кононко, Н. Кривошея, А. Крулехт, М. Лобанова, А. Сазонова, С. Фера та ін. досліджують питання економічного виховання та культури споживання в дітей дошкільного віку. Дослідники вивчають питання формування первинного економічного досвіду в дітей дошкільного віку, засоби формування економічної компетентності, вплив економічних знань на соціалізацію та формування життєвої компетентності дітей дошкільного віку тощо. Окремі аспекти соціально-комунікативного розвитку перебувають в колі наукових інтересів Н. Абашиної, А. Аблітарової, А. Гончаренко, С. Курінної, В. Любашиної, Л. Михайлової, О. Мороз, О. Орлової, Т. Піроженко, О. Подівілової, М. Савченко, О. Сас, Н. Скрипник, Г. Смольникової, О. Хартман та ін. Однак, проблемі інтеграції складників сталого розвитку в освітньому процесі закладу дошкільної освіти приділяють недостатньо уваги.

Теоретичне осмислення та вивчення практичного досвіду підготовки майбутніх вихователів до формування в старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, виявило низку *суперечностей* між:

– об'єктивною потребою суспільства у формуванні в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та недостатньою готовністю майбутніх вихователів до цього процесу;

– необхідністю розробки технології підготовки майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та недостатністю висвітлення теоретичних та практичних аспектів такої підготовки;

– організацією життєдіяльності дітей у закладі дошкільної освіти за програмою «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» та низьким рівнем сформованості особистісних цінностей у контексті ідей сталого розвитку в майбутніх вихователів.

Виявлена актуальність і соціальна значущість проблеми, наявні суперечності та можливість їх вирішення, недостатня теоретична розробленість та методичне забезпечення всіх аспектів означеної проблеми детермінували наш науковий інтерес, що зумовило вибір теми **«Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії і є складником наукової теми «Професійна ступенева підготовка педагогів початкової ланки освіти» (номер державної реєстрації 0107U003323), плану наукової проблеми кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії «Удосконалення якості навчання студентів в процесі викладання професійно орієнтованих дисциплін».

Тему дисертації затверджено вченою радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (протокол № 13 від 22.12.2015 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 1 від 26.01.2016 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці дієвості технології підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та умов її впровадження.

Відповідно до мети сформульовано основні **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан дослідженості проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та уточнити сутність понять «підготовка майбутніх вихователів до професійної діяльності», «навички, орієнтовані на сталий розвиток», «підготовка майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток».

2. З'ясувати психолого-педагогічні особливості підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та здійснити аналіз дослідженості проблеми впровадження ідей сталого розвитку у професійну підготовку майбутніх вихователів.

3. Визначити компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до формування в старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

4. Розробити та експериментально перевірити технологію підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та обґрунтувати педагогічні умови її впровадження.

5. Розробити навчально-методичне забезпечення для підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – технологія підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та педагогічні умови її впровадження.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі взаємодоповнювальні **методи** дослідження: *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, моделювання, індукція, дедукція, класифікація) – для вивчення стану дослідженості проблеми в психолого-педагогічних студіях, з'ясування концептуальних положень дослідження, обґрунтування теоретико-методологічних засад підготовки майбутніх вихователів, вивчення теоретичного змісту понять «навички, орієнтовані на сталий розвиток», «підготовка до професійної діяльності», окреслення підходів до підготовки майбутніх вихователів, моделювання з метою дослідження технології підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та побудови її моделі; *емпіричні* (анкетування, тестування, опитування, бесіди, інтерв'ювання викладачів, вихователів закладів дошкільної освіти і студентів) – для визначення рівня готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток; вивчення документації, ранжування, цілеспрямоване спостереження, розв'язання навчально-професійних завдань – для аналізу та узагальнення практики у сфері професійної педагогіки; педагогічний експеримент (підготовчий, констатувальний, формувальний, підсумковий) – для перевірки ефективності розробленої технології підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та її моделі; *методи математичної статистики* з використанням критерію Пірсона χ^2 для обробки та систематизації одержаних наукових фактів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено, теоретично обґрунтовано технологію підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток, яка передбачає три етапи підготовки (перший етап пов'язаний із реалізацією завдань організаційно-навчального напрямку цілеспрямованої освітньої роботи; другий етап передбачав реалізацію завдань пропедевтично-професійного напрямку; третій етап забезпечував реалізацію завдань соціально активного

напряму); *визначено* педагогічні умови впровадження технології підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток (оптимізація педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу закладів вищої освіти за принципами педагогіки емпіризму; забезпечення взаємозв'язку мети, змісту, форм, методів навчання в системі підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток; надання пріоритету у змісті дисциплін загальної професійної підготовки формуванню ціннісних орієнтацій у контексті освіти для сталого розвитку; насичення процесу викладання спецкурсу інтерактивними методами для забезпечення готовності майбутніх вихователів до формування у дітей старшого дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток);

– *удосконалено* зміст і структуру підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, представлену ціннісним, когнітивним, рефлексивно-поведінковим і методичним компонентами, критеріями (мотиваційний, знанневий, діяльнісний та творчо-результативний) та рівнями сформованості готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток (високий, достатній, середній, низький);

– *уточнено* визначення сутності поняття «підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток»; психолого-педагогічні особливості побудови освітнього процесу на основі принципів педагогіки емпіризму; форми і методи такої підготовки;

– *набули подальшого розвитку* теоретичні та практичні засади впровадження ідей сталого розвитку в професійну підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та впровадженні у підготовку майбутніх вихователів спецкурсу «Підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток» (програма, лекції, семінарсько-практичні заняття, завдання для самостійної та індивідуальної роботи); навчально-методичних посібників: «Підготовка майбутніх вихователів до практики в групах дітей дошкільного віку», «Підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток»; доповнено зміст програми, методичних рекомендацій проходження педагогічної практики в групах дітей дошкільного віку та зміст навчальних дисциплін «Дошкільна педагогіка», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи природознавства з методикою», «Психотренінг комунікативності», «Педагогічна творчість».

Основні положення, результати й висновки дисертації були використані в роботі закладів вищої освіти для подальших наукових педагогічних досліджень у підготовці майбутніх фахівців за спеціальністю 012 Дошкільна освіта; при укладанні навчальних програм та методичних рекомендацій, при оновленні лекційних курсів, семінарсько-практичних занять, завдань для самостійної науково-дослідної роботи студентів, а також при організації та проведенні різних

форм роботи з педагогами закладів дошкільної освіти в системі післядипломної педагогічної освіти та в роботі методичних служб.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка про впровадження № 68-18-332 від 03.05.2018 р.), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка про впровадження № 1/683 від 08.06.2018 р.), КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка про впровадження № 01-13/412 від 12.06.2018 р.), ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (довідка про впровадження № 01-15/06-01/03-863 від 13.06.2018 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 317/1 від 22.06.2018 р.)

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження висвітлювалися на наукових та науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Забезпечення якісної підготовки майбутніх бакалаврів дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій» (Хмельницький, 2015–2017), «Реалії та перспективи євроінтеграційного розвитку післядипломної педагогічної освіти України» (Ужгород, 2015), «Модернізація педагогічної освіти: виклики XXI століття» (Київ, 2016), «Підготовка майбутнього педагога до професійної діяльності в умовах трансформації суспільного устрою та інтегрування України в європейський простір» (Івано-Франківськ, 2016), «Проблеми фахової підготовки вчителя початкової школи в контексті становлення нової української школи» (Київ, 2016), «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2016), «Innovations and modern technology in the educational system: contribution of Poland and Ukraine: conference proceedings of international scientific and practical conference» (Sandomierz, 2017), «Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics: proceedings of the international research and practice conference» (Lublin, 2017), «Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні» (Львів, 2018), «Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення» (Київ, 2018); *всеукраїнські* – «Освіта для сталого розвитку (Київ, 2015), «Реалізація варіативної складової змісту дошкільної освіти у контексті вимог Державного стандарту» (Хмельницький, 2015) «Реалії та перспективи євроінтеграційного розвитку післядипломної педагогічної освіти України» (Ужгород, 2016), «Педагогічна практика як перша ланка практичного засвоєння педагогічної професії» (Хмельницький, 2016), «Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти» (Суми, 2017); *науково-методичні семінари: міжнародний* – «Дошкільне образование: опыт, проблемы, перспективы» (Барановичи, 2016), *всеукраїнський* – «Актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи та вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах інтеграції освітнього простору» (Мукачево, 2016).

Результати дослідження обговорювалися та отримали схвальні відгуки на засіданнях кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (2015–2018 рр.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 20 одноосібних наукових публікаціях автора, з яких 8 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема, 2 публікації у вітчизняних наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), 10 – апробаційного характеру, 2 публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (266 найменувань, із них 13 – іноземними мовами), 13 додатків на 120 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 322 сторінки друкованого тексту, основний зміст викладено на 170 сторінках. Роботу ілюстровано 14 таблицями та 10 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми й доцільність її наукової розробки, визначено мету, об'єкт, предмет дослідження, сформульовано його основні завдання, охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано інформацію про впровадження й апробацію результатів дослідження, відомості про публікації, у яких відображено основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження, а також описано структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** – «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток» – визначено категоріальний апарат дослідження та проаналізовано теоретичні основи підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури конкретизовано поняття «підготовка майбутніх вихователів до професійної діяльності», під яким розуміємо спеціально організований цілісний процес, спрямований на формування готовності діяти в швидкозмінних обставинах сучасного освітнього процесу дошкільної освіти, основою якої є засвоєння студентами базових професійних знань та вмінь, виховання особистісних і професійних якостей та цінностей; «навички, орієнтовані на сталий розвиток» для досліджуваного процесу визначені як автоматизовані дії, спрямовані на задоволення власних життєвих потреб, виконання яких відбувається на основі ціннісного ставлення до природи, людей, середовища; «підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток», що передбачає спеціально організований цілісний процес, спрямований на прийняття студентами цінностей сталого розвитку та формування готовності впровадження в освітньому процесі закладів дошкільної освіти провідних засад освіти для сталого розвитку.

Розкрито доцільність використання педагогічних підходів до професійної підготовки майбутніх вихователів: компетентнісного (Р. Аронова, Г. Беленька, І. Жадленко, Л. Романишина) діяльнісного (Н. Сас), особистісного (Т. Величко,

В. Вихрущ), синергетичного (Л. Онофрійчук, О. Поліщук, Л. Пісоцька, Л. Ткаченко), культурологічного (Ю. Бойчук, Н. Гончар), технологічного (М. Бадіца, О. Галус, О. Пехота), інтегративного (Т. Жаровцева, Л. Зданевич, І. Мельничук) та ін. Установлено, що науковці наголошують на потребі поєднання кількох підходів у підготовці майбутніх вихователів до різних аспектів професійної діяльності (Н. Гавриш, Н. Гончар, Л. Зданевич, Л. Онофрійчук, К. Крутій та ін.).

У процесі дослідження визначено й науково обґрунтовано методологічні підходи (системний, особистісно орієнтований, аксіологічний, діяльнісний, інтерактивний, синергетичний) та принципи (науковості, системності, послідовності, професійно-педагогічної спрямованості, взаємодії та активності, рефлексії, особистісного прийняття, трансформації, емоційного проживання).

У другому розділі – «Технологічні основи підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток» – здійснено аналіз навчальних програм дисциплін із проблеми впровадження ідей сталого розвитку, розроблено та обґрунтовано технологію підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток; охарактеризовано педагогічні умови та методику поетапного її впровадження.

Проведено аналіз навчальних програм дисциплін загальної професійної підготовки, що дозволило дійти висновку, що впровадження ідей сталого розвитку відбувається частково на теоретичному рівні та має фрагментарний характер.

На основі особливостей сталого розвитку розроблено технологію підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, та окреслено напрями цілеспрямованої освітньої роботи: організаційно-навчальний, пропедевтично-професійний, соціально активний. Визначено три етапи впровадження технології підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, спрямованих на формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Перший етап пов'язаний із постановкою завдань організаційно-навчального напрямку освітньої роботи; на другому етапі виконувалися завдання пропедевтично-професійного напрямку; третій етап упровадження технології пов'язаний із реалізацією завдань соціально активного напрямку.

Визначено компоненти підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток: ціннісний, когнітивний, поведінково-рефлексивний та методичний. Розроблено критерії готовності майбутніх вихователів до означеного аспекту діяльності (мотиваційний, знаннєвий, діяльнісний та творчо-результативний), показники та рівні їхнього вияву (високий, достатній, середній, низький).

Використовуючи метод моделювання, було розроблено модель технології підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, яка охоплювала п'ять

взаємопов'язаних блоків: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, процесуальний та діагностично-результативний (рис. 1).

Соціальне замовлення на підготовку вихователів, здатних формувати у дітей старшого дошкільного віку навички, орієнтовані на сталий розвиток, формує мету моделі – забезпечити готовність майбутніх вихователів до формування у дітей старшого дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Мета окреслює результат – готовність майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Теоретико-методологічний блок моделі містить наукові підходи та принципи підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. У змістовому блоці представлено засоби реалізації розробленої нами моделі технології: спецкурс, дисципліни загальної професійної підготовки, програма педагогічної практики, волонтерська діяльність майбутніх вихователів у контексті поширення ідей сталого розвитку. Процесуальний блок відображає напрями цілеспрямованої освітньої роботи, форми і методи підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, складають діагностично-результативний блок. Також представлено педагогічні умови впровадження технології підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Здійснено опис методики впровадження технології підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток за організаційно-навчальним, пропедевтично-професійним та соціально активним напрями цілеспрямованої освітньої роботи.

Під час реалізації організаційно-навчального напрямку освітньої роботи відбувалася взаємодія викладачів зі студентами на заняттях за програмою авторського спецкурсу «Підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток». Упровадження спецкурсу відбувалося в процесі проведення системи занять в інтерактивному форматі (інтерактивні лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття – педагогічні тренінги) завдяки використанню комплексу методів інтерактивного навчання. Майбутні вихователі вдавалися до: дослідження власних дій для сталого розвитку в межах теми; визначення плану особистих дій з метою зміни моделі поведінки на бажану; розробки міні-проектів, їхньої реалізації в складі екокоманди (малої групи) чи індивідуально (за бажанням студентів) та ін. З метою досягнення результату впровадження технології визначено, доповнено зміст навчальних дисциплін загальної професійної підготовки «Дошкільна педагогіка», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи природознавства з методикою» «Психотренінг комунікативності», «Педагогічна творчість» та проведено тренінги з викладачами, які забезпечують викладання цих дисциплін.

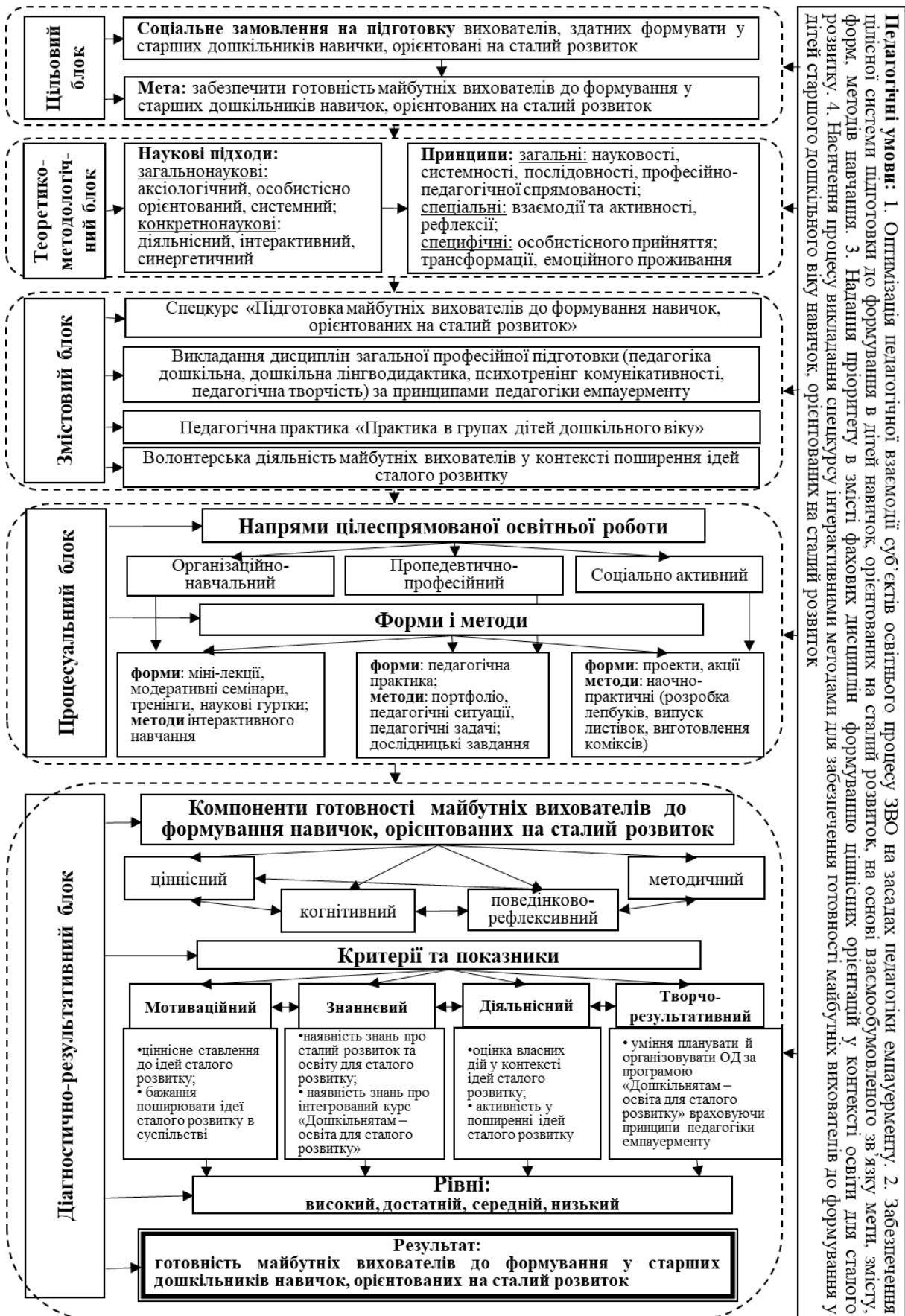

Рис. 1 Модель технології підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток

Другим напрямом освітньої роботи визначено пропедевтично-професійний, засобом якого була педагогічна практика, для якої розроблено навчальну програму та навчально-методичний посібник «Підготовка майбутніх вихователів до практики в групах дітей дошкільного віку». Підготовка вихователів до дієвої допомоги студентам під час практики здійснювалася за науково-педагогічним проектом кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії «Теорія та методика освіти для сталого розвитку – закладам дошкільної освіти».

Ключовим засобом соціально активного напрямку освітньої роботи стала волонтерська діяльність студентів в інтересах сталого розвитку; формами – їхня активна участь у соціальних проектах та акціях у напрямі сталого розвитку.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка дієвості технології підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток» – представлено програму організації педагогічного експерименту та проаналізовано й узагальнено результати експериментального дослідження.

Дослідно-експериментальна робота здійснювалася в чотири етапи (підготовчий, констатувальний, формувальний та підсумковий). Різними видами дослідження було охоплено 182 студенти, які навчаються за спеціальністю «Дошкільна освіта», 20 викладачів педагогічних факультетів і 88 вихователів закладів дошкільної освіти. Для перевірки дієвості розробленої технології було створено дві групи: експериментальну (далі – ЕГ), у якій перебували 86 студентів, та контрольну групу (далі – КГ) – 96 студентів.

Результати, отримані на констатувальному етапі експерименту, підтвердили наявність на високому рівні готовності 2,3 % від загальної кількості респондентів КГ та 2,6 % ЕГ; на достатньому рівні – 13,0 % та 12,5 % ЕГ та КГ відповідно; середній рівень готовності засвідчили по 25,6 % студентів обох груп; низькому рівню готовності відповідали результати 59,3 % у ЕГ та 59,1 % у КГ, що засвідчило доцільність упровадження розробленої технології.

Формувальний етап експерименту проводився протягом 2016–2017 рр. у двох закладах вищої освіти – Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії та ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Після завершення формувального етапу з метою виявлення змін у рівнях готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, проведено повторне обстеження студентів за визначеними критеріями та показниками. Порівняння емпіричних даних КГ та ЕГ на констатувальному етапі за результатами підсумкового етапу проведено з допомогою методів математичної статистики, засвідчує наявність позитивної динаміки показників рівнів готовності майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Узагальнені порівняльні дані за середнім показником готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, представлено у табл. 1.

Порівняльна таблиця рівнів готовності майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток, на констатувальному та підсумковому етапах експериментального дослідження

Етапи	Рівні							
	Високий (к-сть), %		Достатній (к-сть), %		Середній (к-сть), %		Низький (к-сть), %	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Констатувальний	(2) 2,3	(2) 2,6	(13) 13,0	(11) 12,5	(25) 25,6	(22) 25,6	(56) 59,1	(51) 59,3
Підсумковий	(4) 3,9	(11) 12,8	(19) 19,5	(36) 42,4	(54) 56,3	(38) 43,9	(19) 20,3	(1) 0,9

Як видно з таблиці, у КГ відбулися незначні зміни в показниках на всіх рівнях. Водночас у ЕГ зафіксовано такі результати. На високому рівні кількість студентів збільшилася на 10,2 %, на достатньому – 29,9 %, на середньому рівні зафіксовано збільшення кількості студентів на 18,3 %, а на низькому рівні – зменшення на 58,4 %. Результати педагогічного експерименту були статистично опрацьовані з використанням критерію Пірсона χ^2 і за відповідними правилами прийняття рішень зроблено висновки про те, що розроблена нами технологія підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток, є дієвою.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів проведеного дослідження проблеми підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, дало можливість сформулювати такі **висновки**:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми впровадження ідей сталого розвитку у професійну підготовку майбутніх вихователів дітей дошкільного віку уточнено сутність поняття «підготовка майбутніх вихователів до професійної діяльності» (спеціально організований цілісний процес, спрямований на формування готовності діяти в швидкозмінних обставинах сучасного освітнього процесу дошкільної освіти, основою якої є засвоєння студентами базових професійних знань та вмінь, виховання особистісних і професійних якостей та цінностей), «навички, орієнтовані на сталий розвиток» (автоматизовані дії, спрямовані на задоволення власних життєвих потреб, виконання яких відбувається на основі ціннісного ставлення до природи, людей, середовища) та поняття «підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток» (спеціально організований цілісний процес, спрямований на прийняття студентами цінностей сталого розвитку та формування готовності впровадження в освітньому процесі дошкільних закладів провідних засад освіти для сталого розвитку).

2. З'ясовано, що психолого-педагогічні особливості підготовки майбутніх вихователів до формування в дітей навичок, орієнтованих на сталий розвиток, полягають у дотриманні принципів педагогіки емпайерменту (педагогічної системи, побудованої на стимулюванні та самостимулюванні суб'єкта навчання до дій в інтересах сталого розвитку та сталого стилю життя) – створення умов для формування впевненості у власних силах і можливостях та відповідальності за результати навчання; прийняття студентами рішень щодо власного стилю життя та їхнього виконання; забезпечення психологічного комфорту здобувачів освіти в процесі навчання і за допомогою спеціальних прийомів, і шляхом доступності змісту навчання; створення умов для появи в студентів ентузіазму й почуття задоволення від групової й індивідуальної роботи та її результатів, що досягається насамперед завдяки постійному позитивному (і за формою, і за змістом) зворотному зв'язку.

Вивчення стану професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти в контексті освіти для сталого розвитку дало змогу констатувати, що ідеї сталого розвитку не знайшли достатньої уваги в змісті професійної підготовки. Установлено, що навчальні плани першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта містять дисципліни, зміст яких є дотичним до структурних компонентів сталого розвитку (основи екології, дошкільна педагогіка, основи природознавства з методикою та ін.). Проте аналіз навчальних програм, інтерв'ювання викладачів довели, що обсяг та зміст зазначених дисциплін переважно частково, однобічно, формально відображають ідеї сталого розвитку, оскільки розглядаються лише з позиції конкретної дисципліни і не враховує інтегрованого характеру трьох складників сталого розвитку: екологічного, економічного та соціального. Окрім цього, упровадження ідей сталого розвитку відбувається лише на теоретичному рівні, не враховуючи практико-діяльнісного аспекту формування професійних умінь та навичок. Процес професійної підготовки відбувається на основі малоєфективної лінійної моделі навчання; із принципами педагогіки емпайерменту викладачі і студенти майже не знайомі.

3. Визначено компоненти підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток: ціннісний (формування в майбутніх вихователів ціннісного ставлення та особистого прийняття ідей сталого розвитку), когнітивний (формування системи знань щодо основних положень концепції та визначальних чинників сталого розвитку, а також провідних засад освіти для сталого розвитку і теоретико-методичних засад інтегрованого курсу «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку»), рефлексивно-поведінковий (формування адекватної самооцінки власних дій, умінь та знань щодо ідей сталого розвитку, теоретичних положень освіти для сталого розвитку та розвиток активності майбутніх вихователів у поширенні ідей сталого розвитку), методичний (формування професійних вмінь та навичок планувати та організовувати освітню діяльність відповідно до провідних засад освіти для сталого розвитку на основі принципів педагогіки емпайерменту).

Відповідно до компонентної структури підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, розроблено критерії: мотиваційний (для ціннісного компонента), знаннєвий (для когнітивного компонента), діяльнісний (для рефлексивно-поведінкового компонента), творчо-рефлексивний (для методичного компонента). Визначено, що мотиваційний критерій характеризують такі показники: умотивованість на опанування методикою формування у дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток; бажання долучитися до Всеукраїнського руху за впровадження ідей сталого розвитку в дошкільну освіту; наявність цінностей сталого розвитку. Знаннєвий критерій схарактеризовано такими показниками: наявність знань про сутність понять «сталий розвиток», «навички, орієнтовані на сталий розвиток»; наявність знань методики формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток; сформованість уявлень про особливості побудови освітнього процесу на основі педагогіки емпатуерменту. Показники діяльнісного критерію: оцінка власних дій у контексті ідей сталого розвитку; активність у поширенні ідей сталого розвитку. Показниками творчо-результативного критерію визначено: уміння організовувати освітній процес за принципами педагогіки емпатуерменту; уміння планувати освітню діяльність зі старшими дошкільниками з метою формування у них навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Відповідно до критеріїв і показників схарактеризовано рівні готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток: високий, достатній, середній, низький.

4. Розроблено та обгрунтовано технологію підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Визначено три етапи її впровадження та окреслено напрями цілеспрямованої освітньої роботи: організаційно-навчальний, пропедевтично-професійний, соціально активний. Перший етап пов'язаний із реалізацією завдань організаційно-навчального напрямку цілеспрямованої освітньої роботи; на другому етапі зреалізовано завдання пропедевтично-професійного напрямку; на третьому етапі упровадження технології зреалізовано завдання соціально активного напрямку, засобом реалізації якого була обрана волонтерська діяльність студентів, а формами – їхня участь у проектах та акціях.

Формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, забезпечувалося впровадженням педагогічних умов (оптимізація педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу закладів вищої освіти за принципами педагогіки емпатуерменту; забезпечення взаємозв'язку мети, змісту, форм, методів навчання в системі підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток; надання пріоритету в змісті дисциплін загальної професійної підготовки формуванню ціннісних орієнтацій у контексті освіти для сталого розвитку; насичення процесу викладання спецкурсу інтерактивними методами для забезпечення готовності майбутніх вихователів до формування у дітей старшого дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток).

Дослідження дієвості розробленої технології підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток, здійснювалося на основі порівняння динаміки показників у ЕГ і КГ на етапах педагогічного експерименту. Аналіз результатів формувального експерименту дозволив установити позитивні зміни у формуванні готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, оскільки кількість майбутніх вихователів з високим рівнем готовності зросла у КГ з 2,3 % до 3,9 %, а у ЕГ – з 2,6 % до 12,8 %; на достатньому рівні збільшилась кількість студентів у КГ з 13,0 % до 19,5 %, а у ЕГ – з 12,5 % до 42,4 %; зміни на середньому рівні показали збільшення студентів з 25,6 % до 56,3 % у КГ, а в ЕГ – з 25,6 % до 43,9 %; на низькому рівні зафіксовано зменшення кількості студентів у КГ з 59,1 % до 20,3 % та з 59,3 % до 0,9 % у ЕГ. Отримані результати дозволяють стверджувати дієвість авторської технології підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

5. Розроблено навчально-методичне забезпечення для підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, яке полягає в розробці діагностувальних методик з формування готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток; спецкурсу «Підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток»; навчально-методичних посібників: «Підготовка майбутніх вихователів до практики в групах дітей дошкільного віку», «Підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток»; змісту самостійної роботи студентів з питань упровадження ідей сталого розвитку (проекти, есе, портфоліо).

Розроблені та впроваджені методичні рекомендації для студентів щодо проходження практики в групах дітей дошкільного віку (програма, індивідуальні завдання, педагогічні ситуації), доповнено зміст навчальних дисциплін загальної професійної підготовки «Дошкільна педагогіка», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи природознавства з методикою», «Психотренінг комунікативності», «Педагогічна творчість». Усе це позитивно вплинуло на динаміку рівнів готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, що було підтверджено результатами підсумкового етапу експерименту.

Викладені в дисертації результати досліджень і висновки не претендують на остаточне й вичерпне розв'язання проблеми підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні питань удосконалення підготовки майбутніх вихователів у контексті ідей сталого розвитку в системі неперервної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Миськова Н. Підготовка педагогів дошкільних навчальних закладів до використання інноваційних технологій в контексті ідей сталого розвитку. *Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського*: зб. наук. праць. Сер.: Педагогічні науки. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. № 2 (53). С. 114–117.

2. Миськова Н. М. Проблема впровадження ідей сталого розвитку в професійному дискурсі дошкільної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*: наук.-метод. журн. Слов'янськ, 2017. № 1. С. 66–69.

3. Миськова Н. М. Використання методів інтерактивного навчання у підготовці майбутніх вихователів до професійної діяльності. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць [Херсонський державний університет]. Херсон, 2018. Вип. LXXXI, т. 1. С. 190–193.

4. Миськова Н. М. Модель підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. праць. Запоріжжя: КПУ, 2018. Вип. 56–57 (109–110). С. 258–265.

5. Миськова Н. М. Педагогічний тренінг як форма підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до реалізації ідей сталого розвитку. *Педагогічний дискурс*: зб. наук. праць. Хмельницький, 2018. Вип. 24. С. 17–22. DOI: 10.31475/ped.dys.2018.24.03

6. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації освітньої програми «Дошкільнятам про сталий розвиток»: аксіологічний підхід. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*: зб. наук. праць. Сер. 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ: вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 61. С. 181–184.

7. Миськова Н. М. Реалізація технології підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. праць. Запоріжжя: КПУ, 2018. Вип. 58–59 (111–112). С. 149–155.

8. Миськова Н. М. Сучасні підходи до підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Народна освіта*: електрон. наук. фах. вид. 2018. Вип. № 2 (35). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5326.

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Миськова Н. М. Підготовка фахівців дошкільної освіти до використання інноваційних технологій. *Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти*: зб. наук.-метод. праць. Житомир: Полісся, 2016. Ч. 2. С. 29–32.

10. Миськова Н. М. Практичні аспекти впровадження курсу «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку». *Забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій*: матеріали міжнар. (заочн.) наук.-практ. конф. (Хмельницький, 26–27 верес. 2016 р.). Хмельницький: ХГПА, 2016. С. 194–200.

11. Миськова Н. М. Формування навичок здоров'язбережувальної поведінки у дітей молодшого дошкільного віку в контексті ідей сталого розвитку. *Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері фізичної культури та спорту*: матеріали всеукр. конф. (Хмельницький, 25 трав. 2016 р.). Хмельницький: ХГПА, 2016. С. 58–62.

12. Миськова Н. Н. Програма «Дошкольникам – образование для устойчивого развития»: практический аспект. *Дошкольное образование: опыт, проблемы, перспективы*: матеріали VII междунар. науч.-практ. семинара (Барановичи, 24–25 марта 2016 г.). Барановичи: БАРГУ, 2016. С. 50–52.

13. Миськова Н. М. Взаємодія дошкільного навчального закладу з родинами вихованців як умова реалізації курсу «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку». *Підготовка вчителя нової української школи: проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвуз. (заочн.) наук.-практ. конф. (Хмельницький, 28 лютого 2017 р.). Хмельницький: ХГПА, 2017. С. 181–186.

14. Миськова Н. М. Використання інноваційних технологій у процесі формування навичок сталої поведінки дітей дошкільного віку. *Innovations and modern technology in the educational system: contribution of Poland and Ukraine*: conference proceedings of international scientific and practical conference (Sandomierz, May 5–6, 2017). Sandomierz, 2017. P. 162–165.

15. Миськова Н. М. Організаційно-педагогічні аспекти взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами вихованців в контексті ідей сталого розвитку. *Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics*: proceedings of the international research and practice conference (Lublin, October 20–21, 2017). Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. P. 144–147.

16. Миськова Н. М. Емпауермент-педагогіка в освітньому процесі сучасного закладу дошкільної освіти. *Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні*: зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 27–28 квіт. 2018 р.). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2018. С. 74–76.

17. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до використання технологій вітагенного навчання у формуванні навичок сталого розвитку у дітей дошкільного віку. *Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4–5 трав. 2018 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. С. 49–51.

18. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти: компетентнісний підхід. *Забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій*: матеріали міжнар. (заочн.) наук.-практ. конф. (Хмельницький, 20 лист. 2017 р.). Хмельницький: ХГПА, 2018. С. 203–206.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

19. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до практики в групах дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Хмельницький: ХГПА, 2018. 116 с.

20. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до формування навичок сталого розвитку: навч.-метод. посіб. Хмельницький : ХГПА, 2018. 128 с.

АНОТАЦІЇ

Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2018.

Дисертацію присвячено проблемі підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження, розроблено технологію підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, визначено етапи та окреслено педагогічні умови її впровадження. Визначено компоненти, критерії, показники та схарактеризовано рівні готовності майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Технологію підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, представлено у вигляді моделі, яка містить цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, процесуальний та діагностично-результативний блоки. Перевірено впровадження розробленої технології за організаційно-навчальним, пропедевтично-професійним, соціально активним напрямками. Розроблено навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх вихователів до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток.

Ключові слова: майбутні вихователі; сталий розвиток; професійна підготовка; старші дошкільники; навички, орієнтовані на сталий розвиток; педагогіка емпauerменту; технологія.

Миськова Н. Н. Подготовка будущих воспитателей учреждений дошкольного образования к формированию у старших дошкольников навыков, ориентированных на устойчивое развитие. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования». – Хмельницкая гуманитарно-педагогическая академия МОН Украины, Хмельницкий, 2018.

Диссертация посвящена проблеме подготовки будущих воспитателей к формированию у старших дошкольников навыков, ориентированных на устойчивое развитие. Уточнен понятийно-категориальный аппарат исследования, разработана технология подготовки будущих воспитателей к формированию у старших дошкольников навыков, ориентированных на устойчивое развитие, определены педагогические условия ее внедрения. Определены компоненты, критерии, показатели и охарактеризованы уровни готовности будущих воспитателей к формированию у старших дошкольников навыков, ориентированных на устойчивое развитие. Технология подготовки будущих

воспитателей к формированию у старших дошкольников навыков, ориентированных на устойчивое развитие, представлена в виде модели, которая содержит целевой, теоретико-методологический, содержательный, процессуальный и диагностико-результативный блоки. Проверено внедрение разработанной технологии по принципам педагогики эмпауэрмента по организационно-учебному, пропедевтически-профессиональному, социально активному направлениях. Разработано учебно-методическое обеспечение подготовки будущих воспитателей к формированию у старших дошкольников навыков, ориентированных на устойчивое развитие.

Ключевые слова: будущие воспитатели, устойчивое развитие, профессиональная подготовка, старшие дошкольники, навыки, ориентированные на устойчивое развитие, педагогика эмпауэрмента, технология.

Myškova N. M. Preparation of the Future Kindergartners of the Institutions of Pre-School Education to Formation of Senior Pre-Schoolers' Skills Directed to Continuous Development – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a degree of Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, 2018.

The thesis deals with the problem of preparing future kindergartners for the formation of skills of senior pre-school children, directed to continuous development. The conceptual-categorical apparatus of the research has been specified, the technology of preparation of the future kindergartners for the formation of skills of senior pre-school children, focused on continuous development, has been developed; the stages have been determined and the pedagogical conditions of its implementation have been outlined: the optimization of pedagogical interaction of subjects of the educational process of institutions of higher education on the principles of pedagogy of the empowerment; ensuring the interconnection of the purpose, content, forms, methods of teaching in the system of training of the future kindergartners for the formation of skills directed to continuous development; providing priority in the content of disciplines of general professional preparation to the formation of value orientations in the context of education for continuous development; saturation of the process of teaching special course by interactive methods to ensure the readiness of the future kindergartners to form the skills directed for development of the children of senior pre-school age.

The components have been determined: value (formation of the value attitude and personal acceptance of ideas of continuous development of the future educators), cognitive (formation of the system of knowledge about the main principles of the concept and determining factors of continuous development, as well as the leading principles of education for continuous development and theoretical-methodological bases of the integrated course «For Pre-Schoolers – Education for Continuous Development», reflexive-behavioural (formation of adequate self-assessment of own actions, skills and knowledge about the ideas of continuous development, theoretical positions of education for continuous education and development activity of the future

kindergartners in spreading the ideas of continuous development), methodical (formation of professional skills and abilities to plan and organize educational activity in accordance with the leading foundations of education for continuous development based on the principles of pedagogy of empowerment) criteria (motivational – for the value component; knowledgeable – for the cognitive component; activity – for the reflexive-behavioral component; creative-reflexive – for the methodical component). The indicators of each criterion have been outlined: for the motivational criterion – it is the motivation to master the method of forming of pre-schoolers the skills directed for continuous development; the desire to join the All-Ukrainian Movement for introducing continuous development ideas into pre-school education; the presence of values of continuous development; for knowledgeable – the availability of knowledge about the essence of the concept «continuous development», «skills directed to continuous development»; availability of knowledge of the method of forming skills directed for continuous development of senior pre-school children; the formation of ideas about the peculiarities of building the educational process based on the pedagogy of the empowerment; for activity – assessment of own actions in the context of ideas of continuous development; for creative-effective – the ability to organize the educational process by the principles of pedagogy of empowerment; the ability to plan educational activity with senior pre-school children in order to develop their skills directed to continuous development. The levels of readiness of the future kindergartners to form the skills of senior pre-school children oriented to continuous development (high, sufficient, average, low) have been characterized. The technology of training future kindergartners to form the skills of senior pre-school children, directed to continuous development, is presented in the form of the model containing the target, theoretical-methodological, content, procedural and diagnostic-productive blocks. The effectiveness of implementation of the developed technology for the organizational-educational, propaedeutic-professional, socially active direction has been verified.

Educational-methodical provision of training of the future kindergartners to the formation of skills of seniors pre-school children, aimed at continuous development has been worked out (special course «Preparation of the Future Kindergartners to Forming Skills Directed to Continuous Development», educational-methodological textbooks: «Preparation of the Future Kindergartners for Practice in Groups of Children of Pre-School Age», «Preparation of the Future Kindergartners for the Formation of Skills Directed to Continuous Development», program and methodical recommendations for pedagogical practice in groups of pre-school children).

Key words: future kindergartners, continuous development, vocational training, senior pre-school children, skills directed to continuous development, pedagogy of empowerment, technology.

Підписано до друку 28.09.2018 р. Формат 60x84/16.
Друк офсетний. Кегль Times New Roman. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 617.

Видавець ПП Заколотний М. І.
м. Хмельницький, вул. Соборна, 55
тел.: (0382)777-717
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3770 від 28.01.2010 р.